

LÁNG JÓZSEF

Adatok Dunakeszi postatörténetéhez

I. rész

A hírek közvetítése, a hírszolgálat szervezése az emberiség történetével egyidős. Az írásbeliség kialakulása létrehozta a levelezést, a levelek továbbítására megszervezték a postaszolgálatot.

Magyarországon az első, menetrend szerint közlekedő postákat a mohácsi vész után megválasztott Habsburg I. Ferdinánd (1526-1564) hozta létre, német irányítással Buda és Bécs között, tíz állomás beiktatásával.¹ A Pest-Vác útvonal kialakítására csak jóval később került sor, melynek létrejöttét egy tragikus esemény, az 1738-1741-i pestisjárvány is elősegítette.²

Dunakeszi postahivatala

A település 1786-ban kapott postahivatalt. Az 1865 előtti időben, nem a szó mai értelmében vett hivatala, hanem lovasposta-állomása – pontosabban ló-váltó állomása – volt az akkori Dunakesznek, mely a postajáratok első megállóhelye volt Buda és a Felvidék között. Visszaúton hétfőn érkezett a lovasposta Kassa felől a Tornaalja – Gács – Szakáll – Balassagyarmat – Rétság – Vác – Dunakeszi – Buda útvonalon.³

Postaútvonalak térképe 1789-ből

Dunakeszi első ismert postamestere 1790-ben Adamus Drobni (Drobni Ádám) volt. 1795-ben (s még 1803-ban is) Nigrovics József⁴, 1817-ben és 1845-ben is Jánosy János György volt⁵ a postamester. 1857. szeptember 30-án azonban a postaállomást bezárták.⁶

1865. május 15-én a dunakeszi posta – III. osztályú hivatalként – újból felállított. Innen számíthatjuk a szó mai értelmében vett postahivatal létezését. 1871-1873 között

Brauzvang Károly⁷, 1875-től Nyúl Sándor volt a Pesti Postakerületi Igazgatóság Dunakeszi postamestere. 1888-tól 1896-ig a posta nem kincstári postahivatalként működik. Ekkor már takarékpénztári szolgáltatást is végez (Magyar Királyi Postatakarékpénztár).⁸

Postai bélyegzők: 1850-57, 1864, 1871

A postamester 1893. március 1-től a dunakeszi születésű Bzsanth Mária (Bzsanth Vince, az ismert kántortanító leánya) lett, aki Nyúl Sándortól vette át a hivatalt⁹, s azt kisebb megszakításokkal 1935-ig vezette. (1903-1907 között, egyes források szerint Baranyi Istvánné, 1914-ben Welvard Ad-né [Adolfné?], 1932-ben Antalóczi Jánosné Élő Valéria¹⁰ volt a postamester.) Bzsanth Mária nagynénje, Ráday Antalné Cselényi Ilona az Újpest 3. számú postahivatalban volt postamester.¹¹

1900-ban felépült az új postahivatal¹² a Szent Mihály téren. 1900. február 18-án Dunakesz képviselőtestületének 1/Kgy. 1900 sz. határozata szerint: „A község neve és írásmódja Dunakeszi.”¹³

Az 1901. május 31-én kiadott DUNAKESZI 1 koronás vonalkázott, pántos bélyegző 1938-ig, az 1901. július 20-án kiadott DUNAKESZI A koronás, vonalkázott, pántos bélyegző 1936-ig volt használatban.¹⁴

1899-től a dunakeszi posta már távbeszélővel is rendelkezett. A telefonszolgálatot 1912-ben hétköznapokon délelőtt 8-12-ig és délután 2 és 6 között, vasárnap 8-11-ig és délután 2-3-ig vehették igénybe. Előfizetők és hívószámaik: 1 Előljárárság, 2 Cseresnyés Ernő dr., 3 Lovaregylet gépház, 4 Ungár és Székely fatelep, 5 Újpesti Kereskedelmi és Iparbank fiókja. 1922-ben az előfizetők között feltűnik az Óceán konzervgyár, az Állomás és az épülő, majd 1926-ban induló

1 Hencz Lajos: *A magyar posta története és érdemes munkásai*. Budapest 1937. 23.

2 Horváth Lajos: *Adatok PPS vm. postatörténetéhez I. - III.* Bélyegvilág 1998-1999.

3 Buda – Dunakeszi – Vác – Rétság – Balassagyarmat – Szakáll – Losonc ; Buda – Dunakeszi – Vác – Rétság – Léva – Nyitra – Privigyé – Zsolna – Jablunka – Szilésia ; Buda – Dunakeszi – Vác – Balassagyarmat – Besztercebánya – Ózanda – Rózsahegy. *Nemzeti Kalendárium* 1850.

4 *Vetus et Novum Calendarium ad annum a Navitate Salvatoris Nostri Jesu Christi M.DCC. XC-XCV.*

5 *Vetus et Novum Calendarium ad annum a Navitate Salvatoris Nostri Jesu Christi M.DCCC. XVII. és XLV.*

6 G. S. Ryan: *Ungarischen Postamter 1850-1867*. 360.sz. London 1980.

7 Földművelésügyi, ipari és kereskedelemügyi M.Kir. Minisztériumok, hatóságok és közegek tisztii névsora 1871. Szerkeszti: Miklós Sándor.

8 Dunakeszi Kölcsey könyvtár kutatása

9 In: *A m. kir. Kereskedelemügyi Ministerium posta- és távírdaszemélyzetének és a posta- és távírdahivataloknak cím és névtára*. Bp. : Hornyánszky, 1896. 57.

10 *Közlekedési Szaknaptár és Sematizmus 1897-1948.*

11 *A magyar posta monográfiája : I. Életrajzok / szerk. Pap Béla*. Budapest, 1940. 17-18.

12 Lökös Zoltán-Lakatos Ernő: *Városunk Dunakeszi*. Budapest, 1979. 250.

13 Lovászi László: *Kisalag 100 éves története*. Dunakeszi 2000. 14.

14 Kostyán Ákos: *Magyar Bélyegek Monográfiája VI.* 1973. 247. (továbbiakban MBM VI.).

Dunakeszi MÁV Műhely téglagyára is. Az üzemeltetés 1937-től az alagi egységes hálózathoz tartozott. 1938-ban már 47, 1943-ban 90 előfizetője van a telefonszolgáltatnak, melyet áprilistól-szeptemberig mindennap reggel 7 órától este 21-óráig, egyéb hónapokban nyolc órától lehetett igénybe venni.

115. Dunakesz.	
(Pest-P.-S.-K.-Kún vármegye.)	
(III. oszt.) (P.)	
Felállítatott: Posta 1865.	
P. ind.: nappal 2-szer, érk.: nappal 2-szer, kéz. 2-szer, lev. szek. 2, kiürittetik 2-szer, kéz. ker.: 3 puszt. 4 telep.	
Vas. táv. L.	
Felad.	Kéz.
480 db. aj. l.	380 db. aj. l.
280 db. cs.	800 db. cs.
140 db. p. l.	120 db. p. l.
1119 db. utlv.	325 db. utlv.
22850 frttal	12185 frttal
takp. bef.	takp. - vfiz.
1707 frt	590 frt
cheq. bef.	cheq. vfiz.
2340 frt	— frt
Jöv. bev. 547 frt 01 kr.	
A postamester járandóságai: 150 frt évdíjt 40 frt irodai, 15 frt kéz., 260 frt száll. ált.	
Postamester: Bazsanth Mária.	

A korabeli nehéz körülményekre jellemző, hogy 1919. október 28-án amikor Bazsanth Mária a postahivatal fűtésére tüzelőt kért, elutasították, hiszen az előjáróság és az iskola helységeit sem tudták fűteni.¹⁵

Bazsanth Máriát 1935. június végén, 42 évi szolgálat után saját kérésére nyugdíjazták. Hivatali ideje alatt Dunakeszi I. osztályú postahivatal lett. 1936-tól Wallini Gyula volt a postamester, aki 1942-ig látta el feladatát. Segítői felesége, Gyenge Júlia és a Herboly család tagjai (Herboly Lászlóné és lányai Magda és Lenke) valamint Rácz Sándor, majd Bíró Júlia voltak. 1943-ban nem szerepel a postamester neve a szaknaptárban, 1944-ben a hivatal vezetője Pyber Rezső.

A II. világháború után az 1943-ban kiadott bélyegzőkből kivették a koronát és így használták tovább. 1945-1947 között szünetelt a szaknaptárak kiadása – nincs adat. 1947-ben a Községi Előjáróságnak, a Konzervgyár Kereskedelmi Rt.-nek és a Phöbus kirendeltségnek volt csak telefonja. 1948-ban Boda János a postamester, beosztottak: Pfendler Mária, Nagy József, Hevesi István, Sándor Balázs, özv. Wagner Antalné, Tóth Mihály, Brecska Jánosné és Kovács Pál.

1950-ben Alag nagyközséget Dunakeszihez csatolták és az alagi postahivatal lett a főposta DUNAKESZI 1 megnevezésű bélyegzővel. Az eredeti dunakeszi postahivatal DUNAKESZI 3 elnevezést kapott, miután az 1937-től a Műhelytelepen működő hivatal már 1943-ban megkapta a DUNAKESZI 2 megnevezést. A hivatal a mai napig a Szent Mihály téren működik.

1951. március 7-től 1959. július 31-ig Tar Jánosné volt a posta vezetője. Tar Jánosné, András Gizella 1924. április 24-én született Tiszasülyön. 1948-ban Szirákon volt postamester. Férjét követve került Dunakeszire, ahol 1951-től a Dunakeszi 3. számú postahivatal vezetője lett. 1959-től a Dunakeszi 1. számú postahivatal hírlapfelelőse. 1965-ben felsőfokú postaforgalmi szakvizsgát tett. 1969-től Budapest–Vidék Postaigazgatóság postaforgalmi osztályára forgalmi előadói beosztásba helyezték át, ahol 1977-ig, rokkant nyugdíjazásáig dolgozott. A 36 éves postai szolgálatát törzsgárda elismeréssel, Kiváló Dolgozó kitüntetéssel és egy Közlekedés és Postaügyi miniszteri Dicsérettel ismerték el. Leánytestvére és egyik leánya szintén a postánál dolgozott. 86 éves korában 2011. április 21-én hunyt el Dunakeszin.

Tar Jánosné 1959. augusztus 1-től Boda Jánosné váltotta a Dunakeszi 3. számú hivatal élén, nyugdíjazása után pedig Kiss Sándorné lett a postavezető az 1990-es évek közepéig. Ezt követően sűrűn váltották egymást a vezetők a hivatal élén.

Alag postahivatala (1950-től Dunakeszi 1)

Az 1800-as években a vasúti távirdák is vehettek fel levélküldeményeket. A Dunakeszi-Alag vasútállomás 1873-tól DUNAKESZ O.M. (Osztrák –Magyar-Államvasút), 1891-1901 között DUNAKESZ M.Á. (Magyar Állam kezeli) ovális bélyegzőket használt. Az 1901-ben DUNAKESZI-ALAG névre változtatott¹⁶ téglalap alakú bélyegző 1911-ig volt használatban.¹⁷

A belügyminiszter 59.822/1910. sz. rendelete az addig Dunakeszihez tartozó Alag pusztát – hozzácsatolva Újdunakeszit és az Alagi Villatelepet – „Alag” néven nagyközséggé nyilvánította.¹⁸ A kialakult mozgalmas élethez egy viszonylag jól felszerelt, megfelelő méretű postahivaltal és szolgálati lakásokat építettek fel a mai Verseny utca 4. szám alatt. Az épület a Kincstár tulajdonában volt, a szerződéses postamester bérelte.

Az alagi postaépület az 1910-es években

Elsőként 1911-ben Hoiger Antalné, Aschenrenner Mária postaszállítót helyezték Alagra¹⁹, aki egészen 1937-ig volt itt a postamester.²⁰ Az 1911. július 25-én kiadott ALAG 1 egypántos bélyegző 1912-ig, az 1911. december 14-én kiadott ALAG A

16 Mkir. Posta és Távirda rendeletek 30059/1901.27. szám.

17 MBM. VI. 673.

18 Felsőgöd és környéke. Társadalmi és Gazdasági Közlöny, 1910. december 1. 5.; Horváth Lajos – Dr. Kovácsics József: Magyarország Történeti Statisztikai Helységnevtára. 15. Pest Megye. 2000. 65.

19 Mkir. Posta és Távirda rendeletek 1911. 60.sz. 467.

20 Közlekedési Szaknaptár és Sematizmus 1897-1948.

15 Dunakeszi 1919-1924. testületi jegyzőkönyv

egypántos koronás, vonalkázott 3 jegyű bélyegző 1931-ig, az 1912. július 15-én kiadott ALAG 1 bélyegző 1937-ig volt használatban.

1912-ben távirda, telefon és postaszolgálat nyílt az alagi postán.²¹ A telefonszolgálat 1912-ben hétköznap 8-18-ig, vasárnap 8-11 és délután 2-3-ig működött. Az első előfizetők és hívószámok: 1 Előjáróság, 2 Magyar Lovaregylet alagi központja, 3 Ludwig Dezső dr., 4 Takarékpénztár, 5 Neuwirth Simon fatelepe, 6 Hadl Fülöp kereskedő, 7 Csendőrőrs, 8 Magyar Úrlovas központ, 9 Keresztény szövetkezet, 10 Sztatényi Béla központi menetjegy igazgató, 11 Prentzner Imre, 12 Goldberg Simon építőanyag telepe, 13 Állomásfőnökség. 1914-ben már 16, 1922-ben 20, 1938-ban 52 telefon előfizető volt, és a szolgálat naponta 7 és 21 óra között állt rendelkezésre.²²

1937. május 1-től 1944-ig Szesztrics Mihály a postamester; beosztottak: Thury Etel, Fónyi Ilona, Pályi Kálmán.²³ Szesztrics Mihály 1877-ben született Újverbáson. Édesapja 1877-ben Titelen az első magyar postamester volt. Az érettségi vizsga letétele után 1896-ban Budapesten a postatisztképző tanfolyam hallgatója volt. Ezután Zentán teljesített szolgálatot, ahol egyik karját elvesztette. Állásáról lemondott, s 3 évig bölcsészettan hallgató volt. A temesvári igazgatóság rájött, hogy lemondása nem volt szabályszerű. Ezért újból kinevezték postatisztté, s Budapesten az utalványleszámoló hivatalhoz osztották be. Apja halála után állásáról lemondott s 1910-ben kinevezték titeli postamesterré. 1912-től a későbbi háborús területen dolgozott a megszállásig. Az eskü letételét megtagadva 1921-ben jött át Magyarországra. Ügyes festő lévén, iparművészeti műhelyt rendezett be, s hat évig ebből tartotta fent magát. 1928-ban „Szolnok 3” postamesterévé nevezték ki, majd 1930-ban Tata-tóváros postamestere lett. 1937. május 1-től vette át az alagi postahivatal vezetését.²⁴

1948-ban Havasy Józsefné a postamester, a beosztottak: Veres Rozália, Balázsovics János, Bodolay Lajos, Bründl Gyula.

1949. október 3-án, Tar János I. o. segédtitkárként az alagi II. fokozatú postahivatal vezetésére kapott megbízást (az

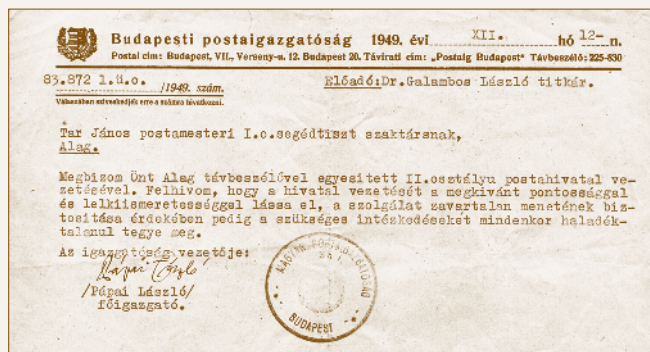
Szesztrics Mihály

21 M.Kir. Posta és Távirda rendeletek 1912.17. sz. 147.

22 M.Kir. Postavezérgazgatóság Vidéki Távbeszélő-Hálózatok állomásainak Betűrendes névsora 1912-1943.

23 Közlekedési Szaknaptár és Sematizmus 1897-1948.

24 Hencz Lajos: A magyar posta története és érdemes munkásai. Budapest 1937. 487.

önéletraaj szerint, de a 83.872 1. ü. o./1949 sz. megbízás dátuma december 12.). Az új főnök, feleségével (aki, mint korábban írtuk, a Dunakeszi 3. sz. hivatal vezetője lett) és gyermekével a posta épületében található 2 szoba összkomfortos szolgálati lakásba költözött.

Tar János 1923. április 24-én született Szokolyán. 1939. június 15-én lépett postai szolgálatba Szokolyán mint küldönc-kézbesítő, majd hivatali kisegítő. 1944-ben tette le a postakiadói, táviró, távbeszélő kezelés, alap és a szakvizsgát. A kezdeti állomások Szécsény, Szokolya, Velence, Szob, Vámosgyörk, Szirák voltak. 1949-ben nevezték ki az alagi postahivatal vezetőjének. 1951-ben áthelyezték a váci körzeti postahivatal tervelőadói beosztásába. 1959-ben felsőfokú postaforgalmi szakvizsgát tett, és még ugyanebben az évben visszakérült korábbi munkahelyére, és ismét az 1950-től már Dunakeszi főpostaként üzemelő hivatal vezetője lett. 1969-ben a Budapest-Vidék Postaigazgatóság postaforgalmi osztályára forgalmi előadói beosztásba helyezték át, és ott dolgozott egészen 1983. évi nyugdíjazásáig. A 44 éves postai szolgálatát törzsgárda elismeréssel, több Kiváló Dolgozó kitüntetéssel és egy Közlekedés- és Postaügyi Miniszteri Dicsérettel ismerték el. Nyugdíjas korában természetjárással és a Dunakeszi Kertbarátok tagjaként végzett munkálkodásával töltötte szabadidejét, melyért számos elismerő oklevelet kapott. 1998. május 27-én hunyt el.²⁵

Tar János

1950-ben Alag nagyközséget közigazgatásilag Dunakeszihez csatolták. Ez időtáiban az alagi posta volt a legnagyobb, legkorszerűbben felszerelt hivatal, ez lett az első számú főposta, DUNAKESZI 1 néven. Ide érkeztek a közeli vasútállomásról a napi küldemények. Ezután a műhelytelepi 2. és az akkori Köztársaság téri 3. sz. Postahivatal a lakosság kényelmét szolgálva csak felvevő tevékenységet folytatott. A küldeményeket a hivatalvezetők dolgozták fel, zsákba csomagolva zárták le, és adták át László Ferencnek, aki lovas kocsijával eljuttatta az 1. sz. hivatalba. E tevékenységre külön szerződése volt a postával.

Tar Jánost 1951. március 7-én Boda János váltotta a Dunakeszi 1 főposta élén 1959. július 31-ig, Tar visszatértéig.

A tanulmányt Láng József gyűjtése és írása alapján Lőrincz Róbert szerkesztette.

(folytatjuk)

25 A Tar család postatevékenységének bemutatása Pribil Györgyné Tar Mariann kézirata alapján készült.